

TILLBAKA VID DJURÖVÄGEN

Arkeologisk förundersökning av boplatsområde L2012:4102, inom fastighet Marby 6:4, Norrköpings kommun, Östergötlands län

HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3587

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Lodfoto taget med drönare över de två skadade skärvstenshögar (103 och 106) och det tillhörande skärvstenslager (101) som påträffades under den arkeologiska förundersökningen.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

DRÖNARBILD:

Spridningstillstånd från Lantmäteriet, ärendenummer XXXXX

© Arkeologikonsult 2023

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

TILLBAKA VID DJURÖVÄGEN

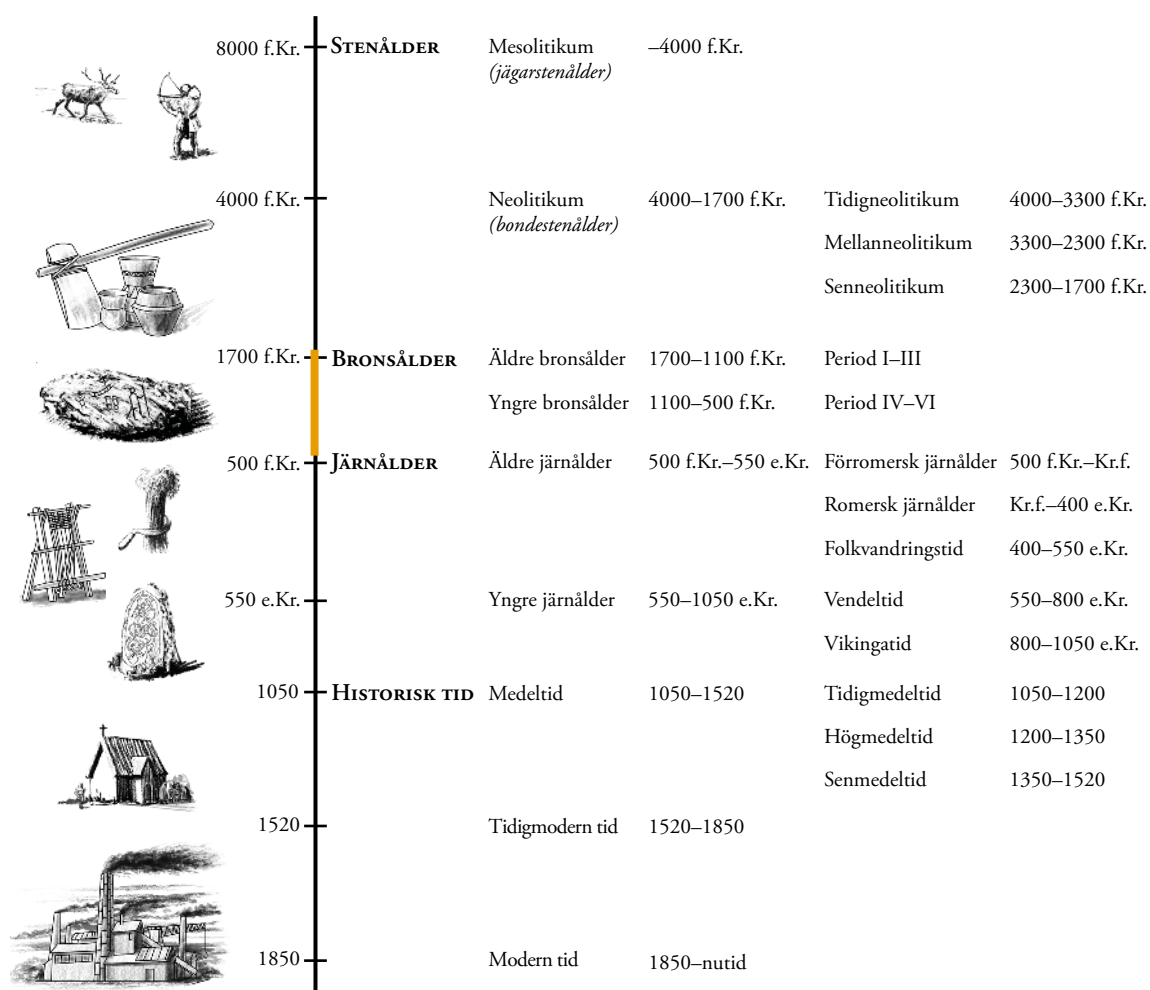
Arkeologisk förundersökning av boplatssområde L2012:4102, inom fastighet Marby 6:4, Norrköpings kommun, Östergötlands län

HAMPUS NORRGREN

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3587

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTI-KVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
BAKGRUND.....	7
HISTORISKA KARTOR.....	11
METOD OCH GENOMFÖRANDE	12
RESULTAT	12
Skärvtenslager och skärvtenshögar.....	14
Fynd	14
SLUTSATS.....	16
REGISTRERING I KULTURMINNESREGISTRET	17
REFERENSER	18
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	19
BILAGOR	20
Bilaga 1. Schakt	20
Bilaga 2. Kontexter	21
Bilaga 3. Fynd.....	22
Bilaga 4. ¹⁴ C-analys.....	23

Figur 1. Undersökningsområdet markerat med rött på Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har under oktober 2022 utfört en arkeologisk förundersökning inom boplatsoområdet L2012:4102 inom fastigheten Marby 6:4, Norrköpings kommun, Östergötlands län.

Förundersökningen omfattade metalldetektering och sökschaktning och resulterade i förhistoriska lämningar i två av totalt 14 schakt. Inom förundersökningsområdet fanns ett stort antal ledningar som försvårade sökschaktningen.

De påträffade lämningarna bestod av rester av två skadade skärvstenhöggar med tillhörande skärvstenslager, ett möjligt stolphål, en grop och i sydvästra hörnet av förundersökningsområdet framkom en ensamliggande härd.

De två påträffade skärvstenshögarna med tillhörande skärvstenslager rensades fram och skärvstenslagret delundersöktes genom rutgrävning för att få en bild över lagrets sammansättning.

Övriga anläggningar undersöktes och provtogs inom ramen för förundersökningen. Skärvstenslagret daterades till äldre bronsålder (1920–1680 f.Kr) och den ensamliggande härden daterades till yngre bronsålder (800–540 f.Kr) genom ¹⁴C-analys.

Efter den arkeologiska förundersökningen har utbredningen för det registrerade boplatsoområdet L2012:4102 minskats betydligt och kommit att avgränsas till ytan där de båda skärvstenshögarna och skärvstenslager påträffades.

INLEDNING

På uppdrag av Länsstyrelsen i Östergötlands län (Lst dnr 431-1151-2022) har Arkeologikonsult genomfört en arkeologisk förundersökning inom boplatsoområdet L2012:4102 inom fastigheten Marby 6:4, Norrköpings kommun, Östergötlands län (figur 1).

Orsaken till den arkeologiska förundersökningen var att Trafikverket planerar att anlägga en ny gång- och cykelväg längs med Djurövägen (väg 881) som sträcker sig mellan Arkösundsvägen och Stora Sidus.

Den arkeologiska förundersökningen bestod av metalldetektering, sökschaktning och anläggningsgrävning.

Syfte med den arkeologiska förundersökningen var att fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fornyfynd.

BAKGRUND

Topografi och områdesbeskrivning

Den arkeologiska förundersökningen berör boplatsoområde L2012:4102 som utgör ett 2550 m² stort område beläget inom fastigheten Marby 6:4 på nordvästra sidan om Djurövägen. Området ligger mellan 22–25 meter över havet i en nordlig sluttning till en höjdrygg som har sin högsta punkt söder om området. Undersökningsområdet utgjorde vid tiden för den arkeologiska förundersökningen av en hästhage (figur 2).

Djurövägen ringlar genom ett kuperat odlingslandskap där låglänta åkermarker bryts upp av större impediment med berg i dagen och av låglänta skogsbeklädda åkerholmar. Höjden över havet varierar mellan 5 och 25 meter. Undergrunden i området varierar mellan morän i de högre liggande partierna och glaciallera i de mer låglänta områdena.

Figur 2. Översiktsfoto över undersökningsområdet med omnejd. Fotot är taget från sydväst med drönare.

Fornlämningsmiljö

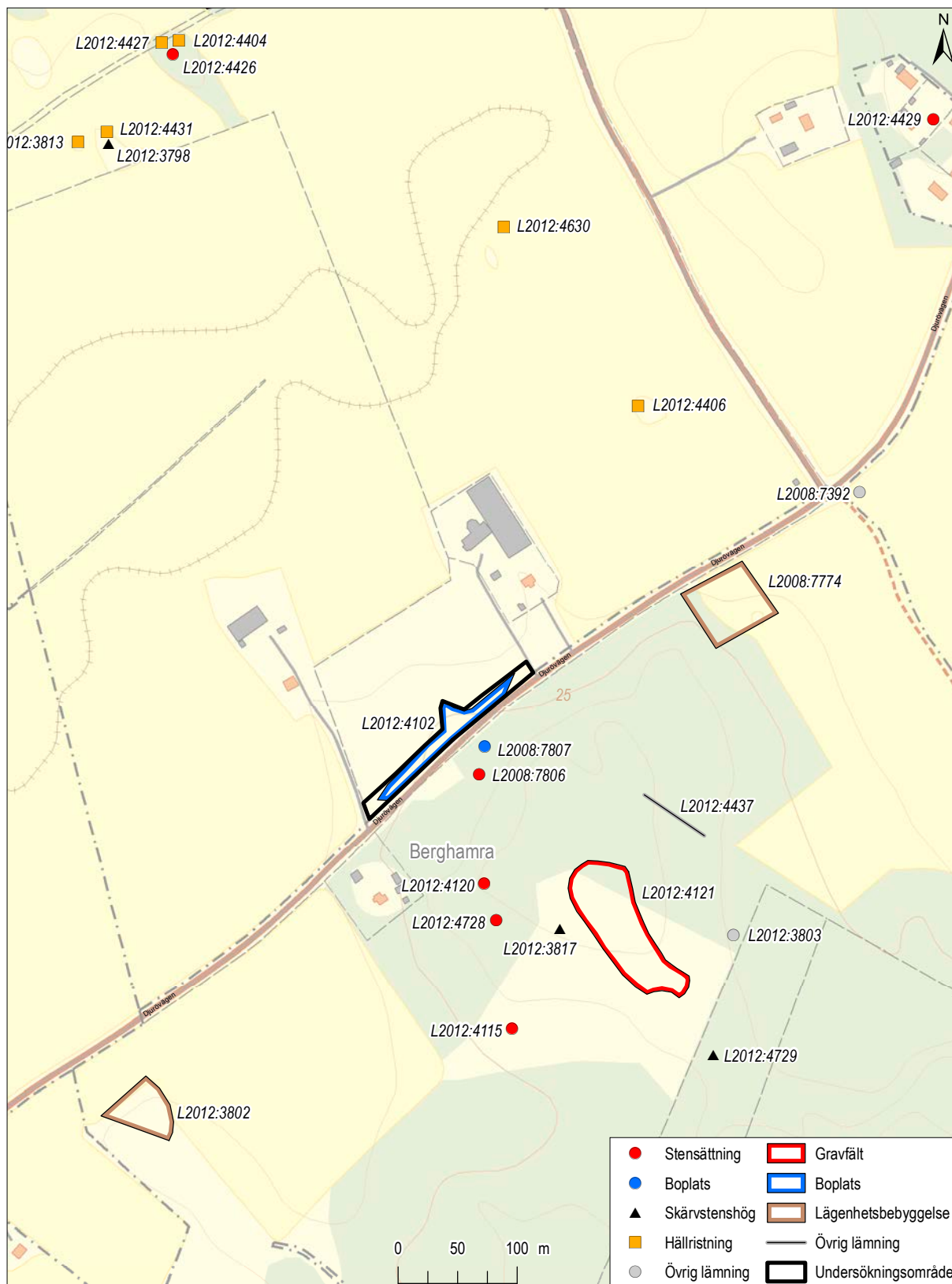
Närområdet runt Djurövägen består av ett rikt fornlämningslandskap (figur 3) där områdets begränsade höjd över havet innebär att de äldsta möjliga lämningarna i området dateras till bronsålder. Dessa lämningar återfinns i regel inom landskapets högre liggande områden. Synliga lämningar från denna tidsperiod representeras framför allt av skärvtenshögar och hållristningar.

Under järnålder odlas området runt Djurövägen upp i allt högre grad. Detta sker i samband med att större jordarealer torrläggas och blir tillgängliga för bosättning och jordbruk. De synliga lämningarna från denna tid utgörs av stensträngar, högar, stensättningar och gravfält.

Trots en förhållandevis stor mängd synliga järnålderslämningar existerar det ett fåtal registrerade boplatlämningar från tidsperioden i närområdet. Troligtvis beror detta på att en platskontinuitet gör sig rådande där moderna och historiska lämningar uppförs på samma plats som föregående tidsperioders boplatlämningar. Avsaknaden av registrerade boplatser kan också bero på att få större arkeologiska arbeten genomförts i området.

Under historisk tid utgör området runt Djurövägen ett bördigt jordbrukslandskap. Ett flertal byar och gårdar omnämns redan under medeltid som exempelvis Unnerstad, Gillerhälla, Manheim och Stora Sidus. Den moderna Djurövägen verkar i dagsläget ha en liknande sträckning som under medeltiden. Något som kan indikera att vägsträckningen kan vara äldre och kanske brukas redan under järnålder (Hed Jakobsson 2017).

Denna utveckling fortsätter under nyare tid och i området existerar ett stort antal registrerade bytomter, torplämningar och lägenhetsbebyggelser. Under slutet av 1500-talet uppförs Bråborg slott och kungsgård av drottning Gunilla Bielke norr om nuvarande undersökningsområde. Slottet bränns ned i samband med rysshärjningarna 1719 och byggdes därefter aldrig upp. Stenmaterial från slottet användes istället till återbyggnationen av Norrköping stad som också drabbades under härjningarna. Det är först under början av 1900-talet som stora delar av området styckas av för planläggning av fritidsbebyggelse. I samband med detta rivs många av de torp som funnits i området och i stället växer en omfattande villa- och tomtbebyggelse fram som gör ett tydligt avtryck i landskapet idag (Svarvar & Nyberg 2017).

Figur 3. Majoriteten av de registrerade fornlämningarna i närområdet ska dateras till brons- och järnåldern där de närmast liggande lämningarna utgörs av stensättningar och skärvestenshögar. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:5000.

Tidigare arkeologiska undersökningar

Boplotsområde L2012:4102 påträffades ursprungligen i samband med en arkeologisk utredning utförd av UV Öst inför nedläggande av en VA-ledning år 2001. Under den arkeologiska utredningen påträffades skärvstensförekomst och sotfläckar inom området (Sundberg 2001).

I samband med arbetet kring den planerade gång- och cykelvägen har Arkeologikonsult utfört ett antal utredningar i närområdet. En arkeologisk utredning etapp 1, som inkluderade kart- och arkivstudier, inventering och metalldetektering inom utvalda områden utfördes år 2017 (Hed Jakobsson 2017).

Därefter utfördes arkeologiska utredningar genom sökschaktning på båda sidor om Djurövägen under åren 2018 och 2019. Under 2018 års utredningar togs sökschakt upp på södra och sydöstra sidan av vägen och i samband med detta påträffades rester efter en stensättning och ett skärvstenslager (L2008:7806

och 7807) omkring 20 meter söder om nuvarande undersökningsområde (Norrgren 2018).

Vid den arkeologiska utredningen 2019 sökschaktades ett flertal områden på västra och nordvästra sidan av Djurövägen och ett av områdena som utreddes låg inom fastigheten Marby 6:4. Under utredningen påträffades ett skärvstenslager, tillsammans med enstaka anläggningar i sydöstra änden av utredningsområdet. Lagret daterades till 700–400 f.kr. och ett intilliggande stolphål daterades till 800–540 f.Kr. Lagret innehöll fynd av förhistorisk keramik och brända ben. Keramiken som samlades in från lagret var möjlig att pussla ihop till en mindre sked/slev (se figur 4). Liknande skedar har påträffats under arkeologiska undersökningar i bland annat Skeke och ska dateras till omkring 400 f.Kr. (Larsson 2014). Skärvstenslagret och anläggningarna som påträffades under den arkeologiska utredningen inkluderades i utbredningen för det angränsande boplotsområdet L2012:4102 (Norrgren 2020).

Figur 4. Foto på den ihopsatta keramiksked som påträffades i under den föregående arkeologiska utredningen i området. Liknande skedar har påträffats i bland annat Skeke och ska dateras till omkring 400 f.Kr. Skala 1:1.

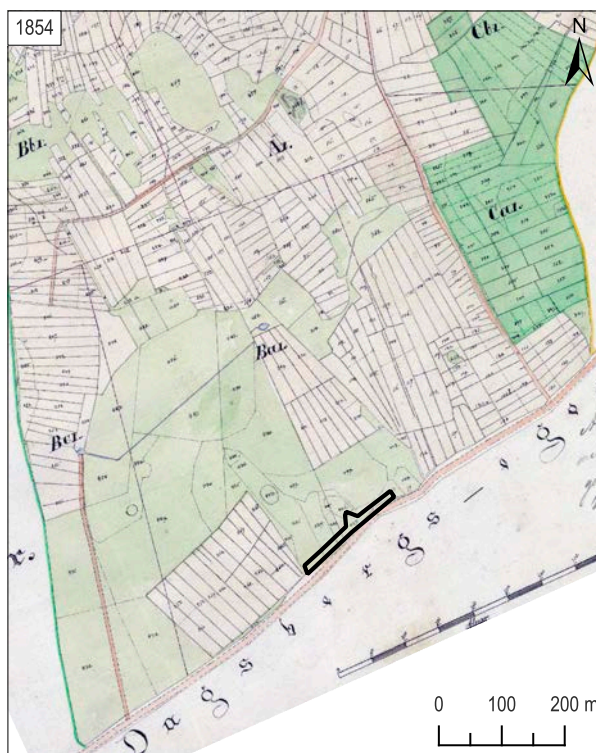
HISTORISKA KARTOR

Utredningsområdet finns med på historiska kartor från 1600-talet och framåt. På 1636 års geometriska avmätningsskarta är området markerats som skogsmark men avverkas och börjar brukas som hag- och

åkermark under 1700-talet. Förutom detta sker få förändringar i markutnyttjandet fram till att den nuvarande hästgården upprättas under början av 1900-talet (figur 5).

Figur 5. Utredningsområdet på en geometrisk avmätning från 1636, Storskifteskartan från 1773 och Laga skifteskartan från 1854. Få förändringar har skett i området markutnyttjande. Det stora förändringen sker under 1700-talet då skogen avverkas och området brukas som hag- och åkermark. Skala 1:12000.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Sökschaktning genomfördes genom att schakt togs upp med hjälp av en grävmaskin. Schakten togs upp med hänsyn till topografi, växtlighet och recenta störningar.

Ifall anläggningar och lager av förhistorisk karaktär påträffades vidgades aktuellt schakt och fler schakt togs upp i närområdet i syfte att avgränsa eventuell anläggningsförekomst. Efter genomförd utredning lades alla schakt igen.

I samband med sökschaktningen avsöktes matjorden skiktvis med metalldetektor i syfte att hitta daterbara fynd som skulle kunna indikera lämningförekomst. Påträffade anläggningar och lager avsöktes också i plan för att hitta metallfynd som skulle kunna datera lämningarna.

Påträffade anläggningar rensades fram för hand och dokumenterades i plan. Ett urval av anläggningarna undersöktes till 50 % genom handgrävning och dess

fyllning, djup och form dokumenterades. I de fall yttäckande kulturlager påträffades undersöktes dessa genom rutgrävning i syfte att undersöka innehåll, djup och eventuell fyndförekomst.

Samtliga schakt och påträffade lämningar mättes in och beskrevs skriftligen. Inmätningar gjordes med nätverks RTK-GPS med en standardavvikelse på 0,02 meter.

Från ett urval av undersökta lämningar samlades jordprover in i syfte att genomföra makrofossil- och ¹⁴C-analys. I samband med den arkeologiska förundersökningen utfördes två ¹⁴C-analyser.

Inom undersökningsområdet fanns ett stort antal recenta störningar som kraftigt minskade den yta som var tillgänglig för sökschaktning. Omkring 1 000 m² av områdets totala yta på 2 550 m² bestod av störningar som utgjordes av VA-, el- och fiberledningar, träd, vägbank och brunnar.

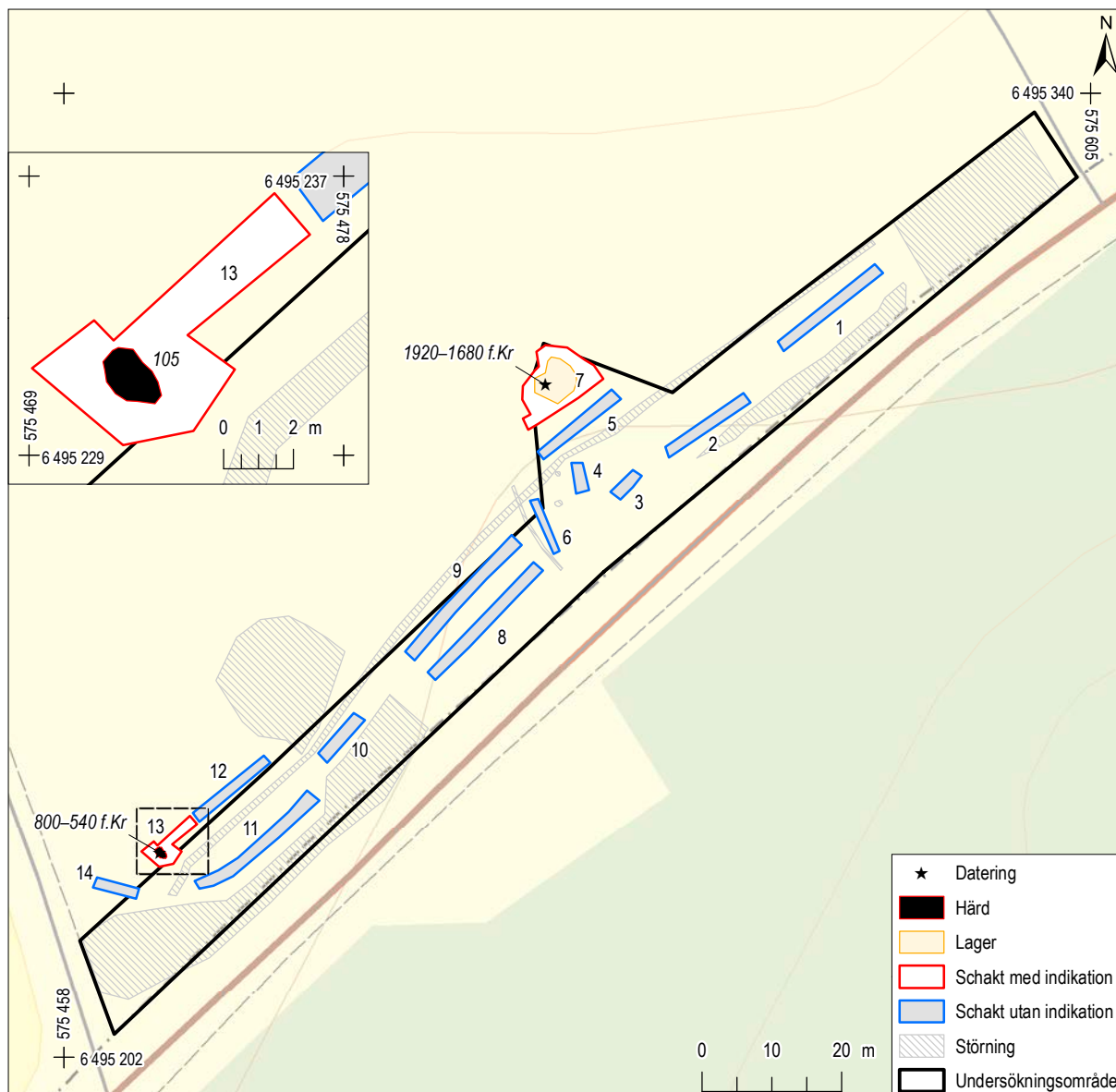
RESULTAT

Under den arkeologiska förundersökningen av boplatso område L2012:4102 togs 14 schakt upp med en sammanlagd area på 292 m² vilket representerar omkring 19 % av den ytan som var tillgänglig för sökschaktning (figur 6).

Totalt påträffades sex lämningar av förhistorisk karaktär i två sökschakt (figur 7). Majoriteten av dessa framkom i schakt 7 där två skadade skärvestenshögar, ett skärvestenslager, en grop samt ett stolphål påträffades.

Av dessa lämningar daterades knylhavre från skärvestenslagret till äldre bronsålder (1920–1680 f.kr) genom ¹⁴C-analys (figur 8).

En ensamliggande härd (105) påträffades och undersöktes i schakt 13 i sydvästra änden av undersökningsområdet. Naket korn påträffades i härden som daterades genom ¹⁴C-analys till yngre bronsålder (800–540 f.Kr).

Figur 6. Under den arkeologiska förundersökningen av boplatsområde L2012:4102 påträffades lämningar av förhistorisk karaktär i två av 14 upptagna schakt. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1000. Detalj över schakt 13 i skala 1:200.

Objekt	Antal	Antal undersökta
Skärvstenshög	2	0
Skärvstenslager	1	Delundersökt
Grop	1	1
Härdar	1	1
Stolphål	1	1

Figur 7. Tabell över anläggningar, lager och konstruktioner som påträffades under den arkeologiska förundersökningen av boplatsområde L2012:4102.

Anläggning	Datering
Skärvstenslager 101	1920–1680 f.Kr
Härd 105	800–540 f.Kr

Figur 8. Tabell med ¹⁴C-analyser.

Skärvstenslager och skärvstenshögar

Schakt 7 togs upp i syfte att ta fram och avgränsa det skärvstenslager som påträffats under föregående utredning. I samband med schaktningen inom lagret framkom två ovala koncentrationer med större sten (103 och 106, figur 9). Stenen i koncentrationerna var större och mindre eldpåverkad än den skärviga stenen i lagret. Stenen upplevdes som medvetet lagd och med en möjlig kantkedja (se figur 10). Stenkoncentrationerna antas på grund av sin form, fyllning och karaktär utgöra rester efter de inre konstruktionerna hos två skadade skärvstenshögar.

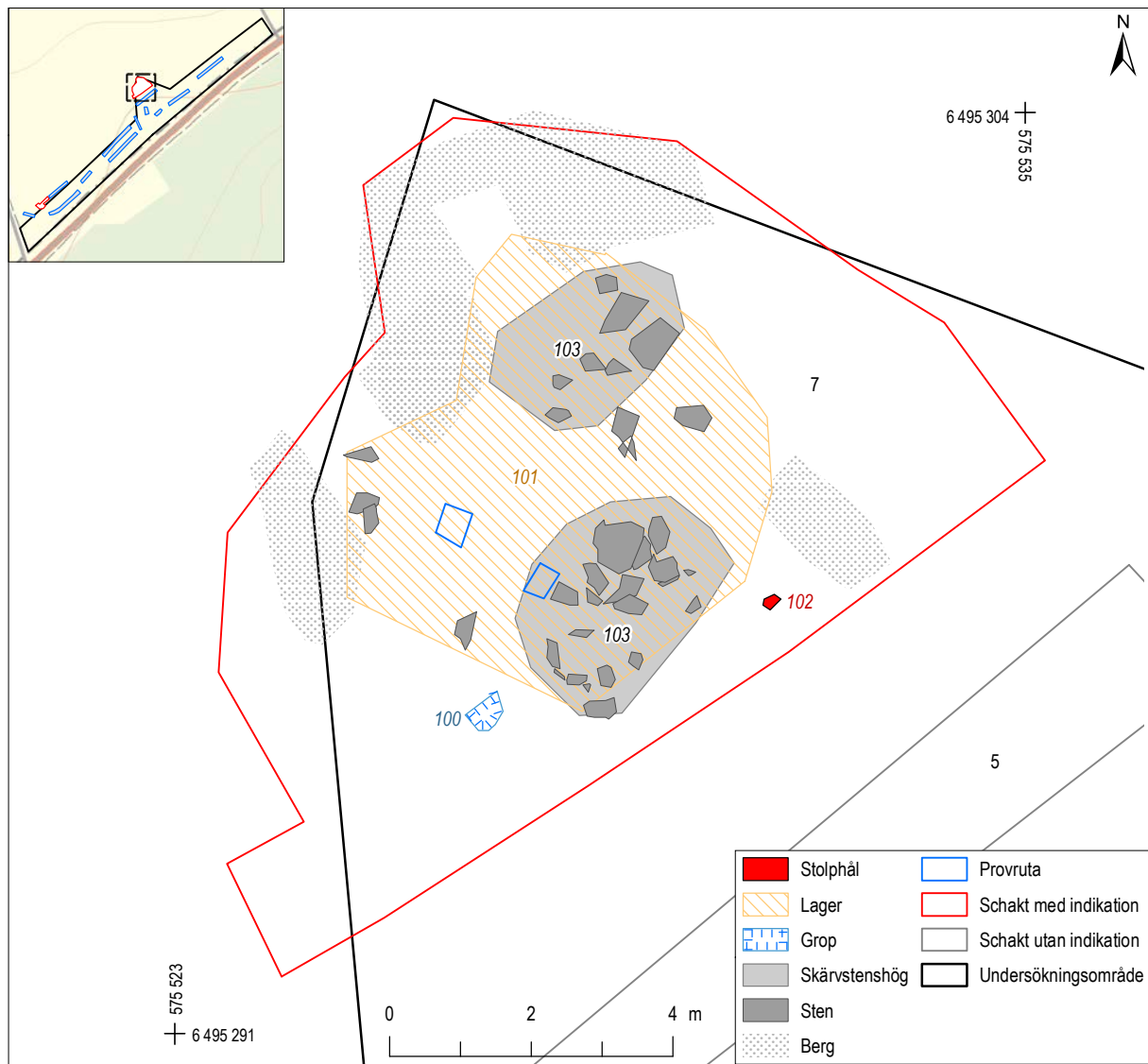
Samtliga anläggningar i schakt 7 undersöktes medan skärvstenslagret delundersöktes genom rutgrävning för att få en bättre bild av lagrets sammansättning.

De två stenkoncentrationerna rensades fram, dokumenterades och täcktes sedan med markduk för att förhindra skada vid en eventuell framtida arkeologisk undersökning (figur 11).

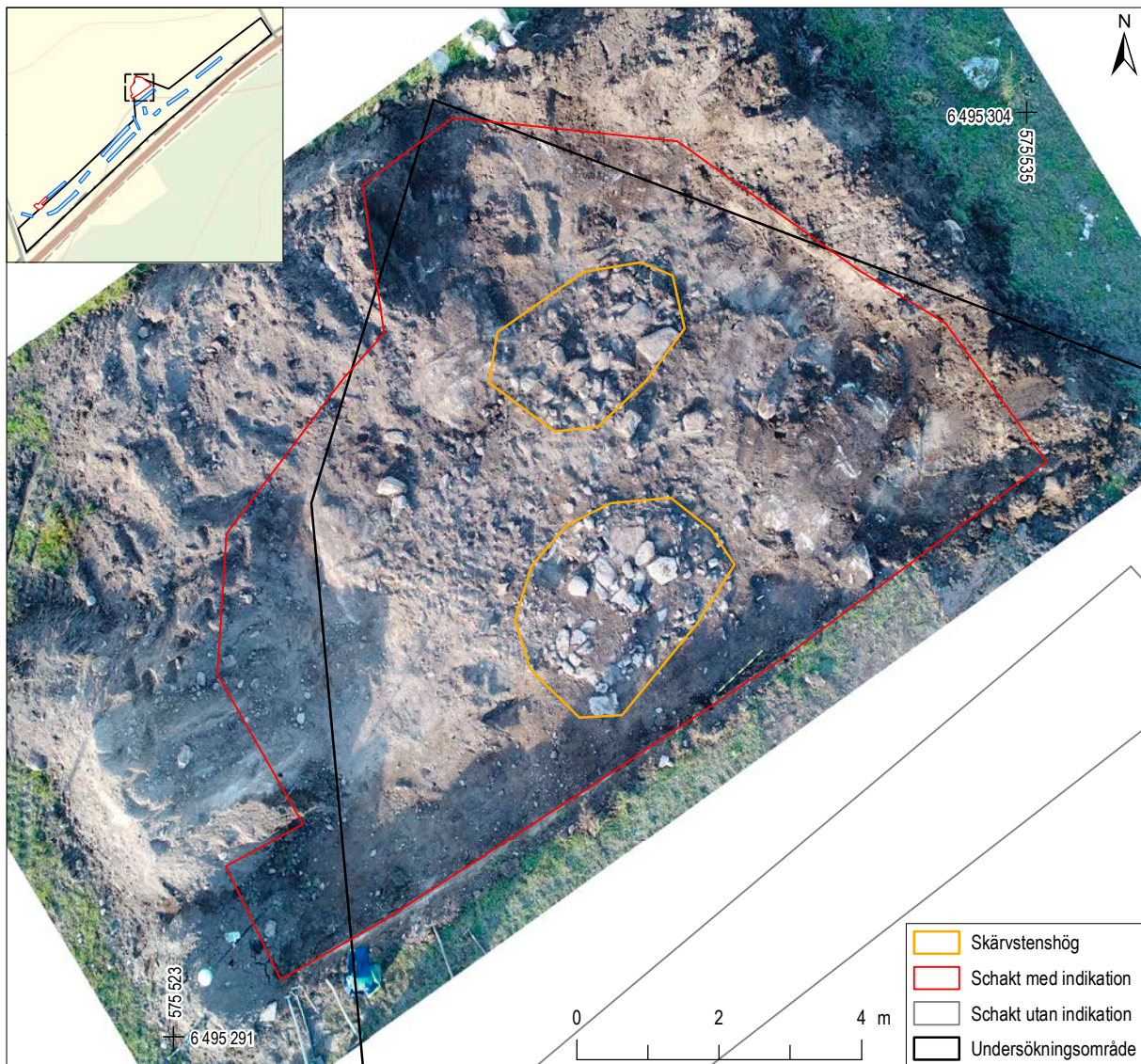
Fynd

Under metalldetekteringen av matjorden i undersökningsområdet påträffades endast moderna fynd som kunde kopplas till det intilliggande stallet och hästskötsel. Det stora antalet nedgrävda ledningar i området störde och försvårade avsökandet.

Vid framrensningen och rutgrävning av skärvstenslager 101 påträffades enstaka fnyk brända ben och några bitar fragmentarisk keramik.

Figur 9. I schakt 7 frilades det skärvstenslager som påträffats under föregående utredning. I samband med detta påträffades två ovala skadade skärvstenshögar. Förutom lager och konstruktioner påträffades också ett stolphål och en grop intill lagret. Skala 1:100. Översikt mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:4 000.

Figur 10. med drönarfoto och inmätningar rektifierade- Drönarfoto över skärvstenslager och de två skadade skärvstenshögar- na. Skala 1:100. Översikt mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:4 000.

Figur 11. Då varken budget eller tid fanns till att undersöka de två skärvstenshögar- na lades markduk ut över konstruktioner och lager innan schaktet lades igen.

SLUTSATS

Under den arkeologiska förundersökningen av boplatssområde L2012:4102 kunde det konstateras att det skärvstenslager som påträffats under den tidigare arkeologiska utredningen utgjorde rester efter fyllningsmassor från två skadade skärvstenshögar. Skärvstenslagret undersöktes delvis genom rutgrävning och påträffad knylhavre daterades till äldre bronsålder (1920–1680 f.Kr.). Detta är en betydligt äldre datering av skärvstenslagret än dateringarna från samma lager vid den arkeologiska utredningen. Det kan bero på att skärvstenshögar byggts på under lång tid och att material från olika perioder blandats ihop i samband med att högar skadats. Detta skulle kunna förklara förekomsten av keramikskeden i skärvstenslagret som hittades under utredningen. Liknande skedar dateras till omkring 400 f.Kr. och fyndet representerar i det här fallet möjligtvis en av de sista påbyggnationerna av skärvstenshögar.

Skärvstenshögar låg på en utstickande naturlig platå ovanför en brant nordsluttning och hade en markerande position i landskapet. I närområdet har flera skärvstenshögar registrerats och under en föregående utredning på andra sidan vägen påträffades stensättningar och skärvstenslager. Detta indikerar att höjden varit viktig att manifesteras under bronsåldern.

Skärvstenshögar som påträffades under förundersökningen passar alltså väl in i ett övergripande bronsålderslandskap där flera skärvstenshögar upprättas på höjderna i området med exponering ut mot dalgången som varit vattenfylld under bronsålder.

Syftet med skärvstenshögar uppkomst och funktion på den här platsen är i dagsläget svårtolkad.

Vanligtvis består skärvstenshögar av olika avfallsmaterial från eldning och matlagning som ansamlas under en längre period. Bland de brända stenarna hittas ofta rester efter förstörda och försakade föremål som antagligen fått följa med i samband med att

boplatserna ”städas” och skärvstenshögar konstrueras. Att man väljer att placera de skärvstenshögar som påträffades i Marby i ett exponerat läge ut mot dalgången skulle kunna indikera att man vill visa för sin omgivning att man bor på platsen och att man har gjort så under lång tid och på så sätt kunna hävda sin rätt till omkringliggande mark och naturresurser. Alternativt finns enklare anledningar till uppkomsten av dessa konstruktioner som att platsen har varit lämplig att vistas och verka på.

Det finns exempel där skärvstenshögar nyttjas som gravar. I vissa fall rör det sig om sekundärbegravningar som anläggs i redan existerande skärvstenshögar och i andra fall anläggs graven först och sen skärvstenshögen ovanpå. I Marby har brända ben påträffats i skärvstenslagret men inget av de insamlade benen har bedömts tillhöra människa. Det existerar fortfarande en möjlighet att gravgömmor kan förekomma i de två stenkonstruktioner som framkom under skärvstenslagret. Dessa tolkas till vidare som grunder till två skärvstenshögar men båda konstruktionerna avvek från skärvstenslagrets ”skärviga” karaktär och uppvisade vissa likheter med ordinära stensättningar. En annan aspekt att beakta är att närområdet är förhållandevis rikt på gravar och gravfält medan boplatssområden generellt saknas. Det går alltså inte i dagsläget att koppla samman skärvstenshögar i Marby med en given gård eller boplat.

Frågeställningar som kan ställas på materialet vid en arkeologisk undersökning

- När uppstår skärvstenshögar och under hur lång tid har de varit i bruk?
- Kan fler konstruktionsfaser identifieras och dateras?
- Finns spår av rituella handlingar till exempel gravar, deponerat material som fynd, mat etc?
- Kan hushållsavfallet genom till exempel fördjupade makrofossilanalyser ge svar på frågor kring kosthåll etc?

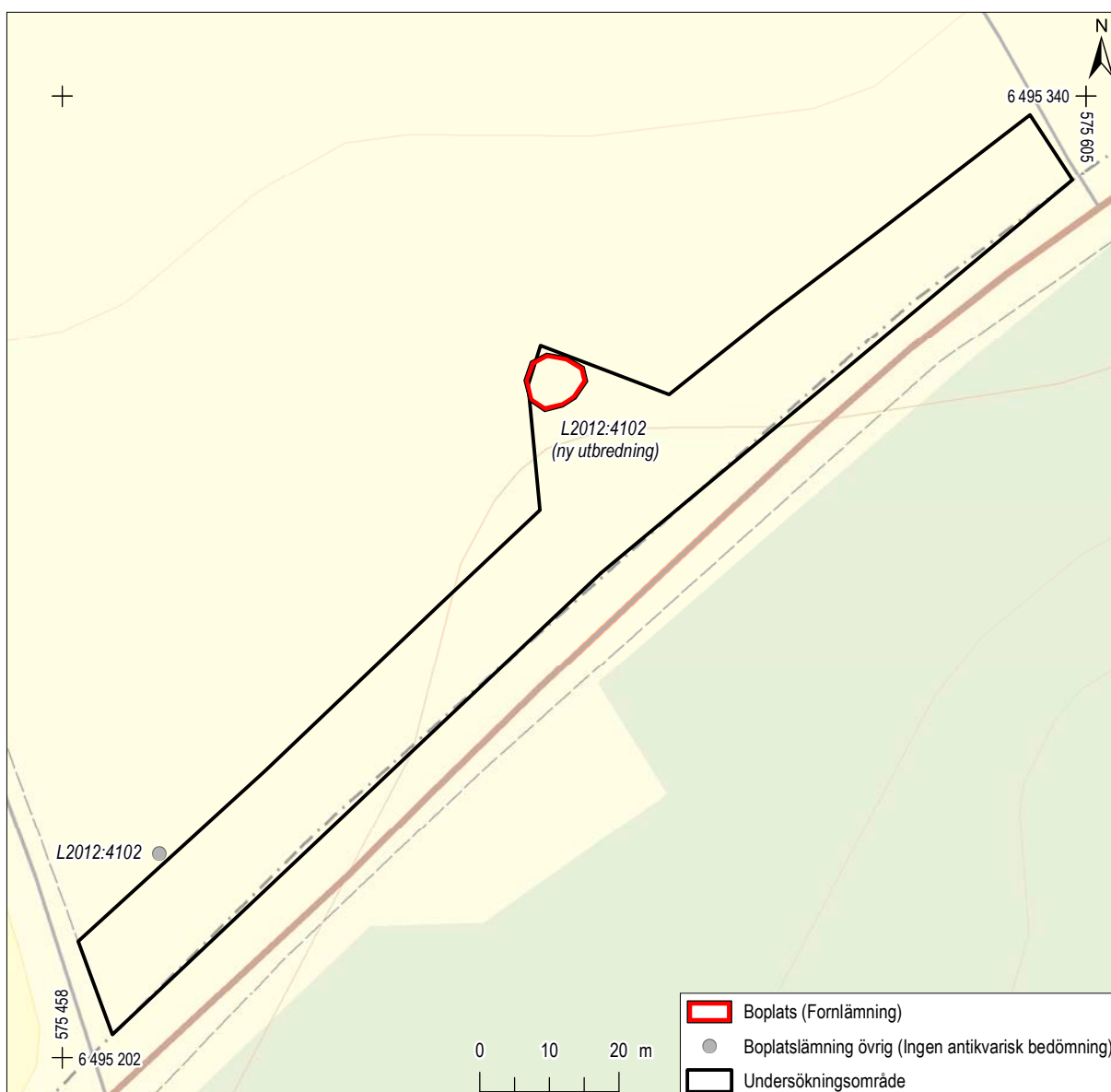
REGISTRERING I KULTURMINNESREGISTRET

Under den arkeologiska förundersökningen av L2012:4102 har utbredningen för det registrerade boplatsoområdet minskats och avgränsats till ytan i områdets mitt där de två skärvstenhögarna och lag-

ret påträffades (figur 12–13). Den ensamliggande härden som påträffades i sydvästra delen av undersökningsområdet har registrerats som boplatsslämning övrig och som undersökt och borttagen.

Lämningsnr KMR	Lämningstyp	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning	Antikvarisk bedömning	Antikvarisk kommentar
L2012:4102	Boplat	9 x 8		Boplat, ca 9x8 m (NÖ–SV). Inom boplaten påträffades vid en utredning 2001 en skärvstensförekomst och enstaka sofffläckar i SÖ och NÖ delarna av området.	Fornlämning	Delvis undersökt
L2022:7841	Boplatsslämning övrig	2 x 1,3	0,3	Vid en utredning 2019 påträffades rester av ett kulturlager som innehöll skärvsten, förhistorisk keramik och brända ben. Kulturlagret kom att dateras till 600–400 f.Kr. Strax söder om kulturlagret påträffades en härd och ett stolphål. Stolphålet kom att dateras till 800–540 f.Kr.	Ingen antikvarisk bedömning	Delvis undersökt

Figur 12. Tabell med nyregistreringar i Kulturminnesregistret (KMR).

Figur 13. Karta med nyregistreringar i Kulturminnesregistret (KMR).. Skala 1:1 000.

REFERENSER

- HED JAKOBSSON, A. 2017. *Gång- och cykelväg längs Väg 881, Djurövägen. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 1. Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3079*
- LARSSON, F. 2014. *Skeke – Gudar, människor och gjutare. Rituella komplex från bronsålder och äldre järnålder samt en höjdbosättning från yngre järnålder med gjuteriverkstad. Utbyggnad av väg 288, sträckan Jälla–Hov. UV rapport; 2014:53.*
- NORRGREN, H. 2018. *En stenkonstruktion och kulturlager längs med Djurövägen. Arkeologisk utredning, etapp 2, längs med väg 881, Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 2. Rapporter från Arkeologikonsult 2018:3111*
- NORRGREN, H. 2020. *På västra sidan Djurövägen (Väg 881). Arkeologisk utredning etapp 2 inom fastigheterna Bråborg 1:1, 1:4, mfl. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötland. Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3247*
- SUNDBERG, K. 2001. *Dagberg–Ljunga. VA-ledning mellan Norrköping och Dagberg/Ljunga. Styrstads och Dagsbergs socknar. Norrköpings kommun, Östergötland. Dnr: 422-2259-2000. Riksantikvarieämbetet, Rapport UV Öst 2001:42. Linköping.*
- SVARVAR, K & NYBERG, P. 2017. *Unnerstad, Manhem och Stora sidus. Marby 6:4, Manhem 2:9, Sidus 1:7 med flera. Dagsbergs socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Rapport 2017:26. Östergötlands museum.*

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3587
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Östergötlands län
Länsstyrelsens diariernr:	431-1151-2022
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2022-04-08
Uppdragsnummer i KMR:	202200440
Län:	Östergötlands län
Landskap:	Östergötland
Kommun:	Norrköping
Socken:	Dagbergs socken
Fastighetsbeteckning:	Marby 6:4
Berörd lämning i KMR:	L2012:4102
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Utförande tid fältarbete:	17–20 oktober 2022
Inmättningsmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Hampus Norrgren
Rapportansvarig:	Hampus Norrgren
Fältpersonal:	Hampus Norrgren, Dennis Bernhus
Planer och layout:	Medea Nyström Huuva
Kvalitetsäkring:	Johan Blidmo
Arkeobotanisk analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
¹⁴ C-analys:	International Chemical Analysis inc., Maryland, USA
Fynd:	Enstaka fynd insamlade, men kasserades efter analys och registrering.

BILAGA 1. SCHAKT

Schakt	Typ	Påträffade anläggningar	L (m)	B (m)	Djup (m)	Area (m ²)	Beskrivning	Riktning	Tillhörighet KMR
1	Schakt utan indikation		15	1,6	0,5	24	Undergrund av ljus sandig lera med inslag av mindre sten. Större delen av schaktet var stört av en kabelledning i norr och vägbanken i söder.	NÖ-SV	
2	Schakt utan indikation		14	1,6	0,4	22	Undergrund av ljus sandig ler med inslag av mindre sten. Större delen av schaktet var stört av vägbanken i söder.	NÖ-SV	
3	Schakt utan indikation		3	1,6	0,3	5	Schakt under ett större träd. Undergrund framkom mellan 0,1-0,3 meter och bestod av en sandig grus med inslag av lera.	NÖ-SV	
4	Schakt utan indikation		5	1,6	0,3	8	Schakt under ett större träd. Undergrund framkom mellan 0,1-0,3 meter och bestod av en sandig grus med inslag av lera.	NÖ-SV	
5	Schakt utan indikation		14	1,6	0,3	22	Undergrund av beige sandig lera. Ovan brun slit och torv ca 0,05 meter.	NÖ-SV	
6	Schakt utan indikation		8	1,6	0,3	13	Undergrund av beige sandig lera. Ovan brun slit och torv ca 0,05 meter.	NV-SÖ	
7	Schakt med indikation	1 skärvstenslager, 2 konstruktioner, 1 stolphål, 1 grop	13	9,0	0,3	117	Undergrund bestod av en ljus grusig morän. Centralt i schaktet framkom en möjlig stenpackning med kantkedja och ett möjligt hård och stolphål. Schaktet fick vidgas mot N för att avgränsa lämning.	NÖ-SV	L2012:4102
8	Schakt utan indikation		21	1,6	0,6	34	Undergrund av brunbeige silhaltig lera med inslag av sten. Ovanför påförd blålera för vägen.	NÖ-SV	
9	Schakt utan indikation		21	1,6	0,6	34	Undergrund av brunbeige silhaltig lera med inslag av sten. Ovanför påförd blålera för vägen	NÖ-SV	
10	Schakt utan indikation		10	1,6	0,4	16	Undergrund av begie lera. Matjord ca 0,2 meter. Schakt i blöt svacka.	NÖ-SV	
11	Schakt utan indikation		22	1,6	0,4	35	Undergrund av beige lera blandat med allt och sten. Matjord ca 0,2 meter.	NÖ-SV	
12	Schakt utan indikation		14	1,6	0,4	22	Undergrund av beige lera blandat med allt och sten. Matjord ca 0,2 meter.	NÖ-SV	
13	Schakt med indikation	1 hård	7	3,0	0,4	21	En större hård och ett möjligt stolphål påträffades. Undergrund av beige lera med silt.	NÖ-SV	L2022:7841
14	Schakt utan indikation		7	1,6	0,5	11	Undergrund av beige lera blandat med allt och sten. Matjord ca 0,2 meter.	NV-SÖ	

BILAGA 2. KONTEXTER

Kontext	Typ	Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning	Tolkning	Tillhörighet KMR
100	Grop	7	0,8	0,6	0,20	Cirkulär gråfärgning, fyllningen utgjordes av gråbrun silt med rikliga inslag av skörbränd sten.	Grop	L2012:4102
101	Skärvstenslager	7	5,0	5,0	0,10	Mörkt till svart lager fet och kompakt. Ovan finns en lins av kraftigt kompakt sandig ler, troligt från tidigare undersökning. Det framkom mycket bränd lera, lite kolstänk och brända ben med fåtal keramik. Tolkas som kulturlager i möjlig skärvstenshöj 103. Provruta togs i lagret, där det framkom bränt ben och gav en indikation till att lagret var minst 0,1 meter tjockt.	Kulturlager	L2012:4102
102	Stolphål	7	0,3	0,3	0,15	Stenskott, rundat stolphål, fyllning av brunsvart silt och skörbränd sten. Rundad botten.	Stolphål	L2012:4102
103	Konstruktion	7	2,0	2,0		Stenpackning av större flata stenar under en större mängd små skärvig och skörbrända stenar ca 0,05–0,1 meter. Möjlig kantkedja. Anläggningen fortsätter troligen åt norr. Stor indikation till att den övre stenpackningen av mindre skärvig och skörbränd sten fortsätter åt norr. I det NÖ hörnet ytterligare en möjlig stenpackning, alternativ del av kantkedjan.		L2012:4102
106	Konstruktion	7	3,0	2,0		Stenpackning av större stenar, ca 0,2–0,3 meter. Möjlig om än diffus kantkedja. Framkom under lager 101.		L2012:4102
105	Härd	13	2,0	1,3	0,30	Större oval härd med rikligt med skörbränd sten, sot och kol i plan. Fynd av bränt ben vid framrensning. I profil fick anläggningen en lätt rundad botten. Fyllningen bestod av kol, sot, brända stenar och brända ben.		L2022:7841

BILAGA 3. FYND

Fyndnr	Objekt	Material	Längd (cm)	Bredd (cm)	Tjocklek (cm)	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat
101:445:1	Keramik	Keramik	3	2,5	1	14,1	5	Mindre skärvor av keramik, två bitar med rabbad ytbehandling.	X
101:554:1	Bränd lera	Lera	2,1	1,5	1	3,2	1	Mindre bit bränd lera.	X
1000:84:1	Avslag	Flinta	2,1	1,7	0,5	1,3	1	Mindre rektangulärt avslag av flinta, med slagbula på ena sidan och en mindre rygg på motsatt sida.	X

BILAGA 4. ¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
MARYLAND, USA

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
14C-7004	101 : 553	Charcoal	AAA	3480 +/- 40 BP	Cal 1920 - 1680 BC
14C-7005	105 : 278	Charcoal	AAA	2540 +/- 30 BP	Cal 800 - 730 BC (37.2%) Cal 700 - 660 BC (15.4%) Cal 650 - 540 BC (42.8%)

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

Rapporter från Arkeologikonsult 2023:3587